

zelfheid" voor ik en naast dit ongege-
nerde radicalisme zitten wij toch weer
midden in de taal-conventie met de
„fijngevormde handjes die een beeldhou-
wer tot model hadden kunnen dienen,"
met het „altaar dat slechts verrijzen kon
op de puinhoopen van alles wat hem tot
dusverre het heiligst en dierbaarst was
geweest."

En soms geeft mej. Huygens zich zelfs
niet de moeite van het vertalen, als een
Fransch woord haar eerder in de gedachten
schiet dan een Hollandsch — wat nog al
eens voorkomt — en zij spreekt van
éclaircie en *dechiffreeren* en *perplexiteiten*
en zelfs van *hanteeren*, wat wel een heel
goed en degelijk Hollandsch woord is,
alleen maar niet in den zin van spoken
of verontrusten; waarin mej. Huygens het
bezigt (pag. 98). Een dergelijke slordig-
heid komt b.v. ook scherp uit op pag.
150, waar gesproken wordt van een „nood-
zakelijk doch *zoo beperkt* mogelijk staatsver-
band," terwijl juist het omgekeerde bedoeld
is, nl. „een noodzakelijk doch *zoo weinig*
mogelijk beperkend staatsverband."

Elders zijn de gedachten weer uitge-
drukt op een verrassend mooie en oor-
spronkelijke wijze. Ik wil niet meer citeeren,
maar verwijs nog even naar het portret
van Barthold's moeder en ik voeg er aan
toe deze treffende uitdrukking van Bart-
hold's gemoedstoestand vóór de openba-
ring: „toch kwamen zij altijd nog opdagen,
de oude hersenspooksels met hun achter-
hoede van vraagteekens..."

Het zou onbillijk zijn aan deze vormen
lang te blijven hangen. Want dit geheele
boek is de schrijfster „naar de keel geweld,"
niet door scheppingskracht gedreven,
maar omdat haar iets op het harte lag, dat
zij zeggen moest. Het is geen literair werk.
Uit een artistiek oogpunt beschouwd zijn
al die lange redevoeringen, theorieën,
disputen, debatten en filosofieën (die
mij toch allerminst verveeld hebben)
ondragelijk. Onverschoonbaar ook, wan-
neer men zich op dat standpunt stelt, is

de blijkbare bedoeling van in de personen
portretten te geven van in dezen tijd
levende mannen, duidelijk herkenbaar
ondanks een lichte vermomming. Maar
Barthold Meryan is een *sociale* roman.
Juister nog, het is een *socialistische* roman.

En nu geeft deze kenschetsing alleen
reeds zoo rijke stof om op mijn beurt
met mej. Huygens een sociaal-oeconomisch
debat op te zetten, dat ik daar in dit mij
ongewone werk van boekbeoordeeling
maar liever in het geheel niet aan begin.
Wij zouden elkander stellig niet verstaan.
Ik heb onlangs van Mej. Huygens een
stuk in *De Sociaal-Democraat* gelezen,
waarin, op zeer zachte wijs weliswaar, een
zoo hoog ontwikkelde vrouw als mevr.
Roland Holst op de vingers getikt werd,
omdat zij de tentoonstelling van Vrouwen-
arbeid een mooidoenerij vond die toch
niet baten zou aan de sociale beweging.
Dat is het vuur van de jeugd — zeide
mej. Huygens — die revolutionair is na de
eerste openbaring; maar wij die de studie
achter den rug en de wetenschap verkre-
gen hebben, denken daar anders over.

En ik dan, arme, die zoomin het revo-
lutionaire vuur in mij voel gloeien als het
door wetenschap gefixeerde zielsvisioen
voor de oogen heb!

Slechts twee opmerkingen: een van
waardeering en een van verwijt.

Van waardeering deze. Mej. Huygens
heeft den tegen haar lijnrecht over staan-
den personen en karakters recht doen
wedervaren. Zij heeft ze niet uitsluitend
met den leelijken kant naar den toeschou-
wer gekeerd. Zij laat haar personen —
Meryan, de vader, en die zeer geslaagde,
zeer karakteristieke figuur van Robert
Kant — hun meeningen en begrippen
verkondigen in een vorm en op een wijze,
die er geenszins op berekend is hen in
een hatelijk of valsch daglicht te stellen
Zelfs voor een minne figuur als Carla
de Martignel is zij niet te hard.

En het verwijt is dit. Zoodra de wereld-
beschouwingen van die en andere per-